Available online at http://jgu.garmian.edu.krd

Journal of University of Garmian

10.24271/jgu.2023.1010011

کاریگەریی ئەدەبی فارسی لەسەر جەلال مەلەکشا ئەحمەد شاملوو وەك نموونە

سامان عیزەدین سعدون ، ثریا احمد عبدالله

بەشی کوردی، کۆلێژی پەروەردە و زمان، زانکۆی چەرموو

پوختە

پێکەوە ژیانی گەلان لەسەر خاکێکی نزیك لەیەك یان هاوبەش، لێك نزیكی و تێكەڵ لە كلتور و بیر و باوەڕ و زۆر بواری دیكەی ژیان، دونیابینیی هاوبەش و لێکچوو دێنێتە کایەوە، هەر ئەم هۆیانە و هۆکار گەلی تر، کاریگەری و پێ کاریگەر بوون لە زۆر بواری ژیاندا دێنێتە بەرهەم، ئەدەب و چەشنەكانی لەم بازنەیە بەدەرنین، و بە پێچەوانەشەوە زۆر جار کاریگەری و پێکاریگەربوون دەبێتە هۆی هێنانەدی لێكنزیكبوونەوە.

ئەوەی لەم باسەدا دەخرێتە روو.. کاریگەریی ئەدەبی فارسییە لەسەر ئەدەبی کوردی لەم نێوەشدا دوو شاعیر وەك نموونە دیاریکراون، کە ئەوانیش ئەحمەد شاملوو شاعیری فارس و جەلال مەلەکشا شاعیری کوردی رۆژهەڵاتی کوردستانن، ئەحمەد شاملوو شاعیرێکی نوێخواز و داهێنەر دوای (نیما) وێڕای بەردەوامبوونی لەسەر رێ و رێبازەکەی، بەردەوام بوو لە گۆڕانکاری و نوێکردنەوە لە شیعری فارسی و ئەمیش وەك پێشەنگێکی تری شیعری نوێی فارسی دەستەیەك لە شاعیرانی نەوەی دوای خۆی لە فارس و کورد کەوتنە ژێر کاریگەرییەوە، ئێمە لەم توێژینەوەیەدا، کە چەند بوارێکی وەك: وێنەی هونەری، ناونیشانی دەقی شیعری، لایەنی تەکنیکی شیعرییمان وەك نموونەی پراکتیکی و بەڵگەی کاریگەری و پێ کاریگەربوون وەرگرتووە هەڵبەت دوای ئەوەی پێوەندیی نێوان هەردوو شاعیرمان دەستنیشانکردووە و بنەمای قوتابخانەی فەرەنسیمان بۆ ئەدەبی بەراوردکاری وەك بنەمای کارکردنی خۆمان دەستنیشان کردووە، دواتر ئەنجامە بەدەستهاتووەکان خراونەتە روو.

Article Info

Received: November, 2022

Revised: January, 2023

Accepted: April, 2023

Keywords

جەلال مەلەکشا، شیعری فارسی و کوردی، شاملوو، بەراوردکاری ئەدەبی

Corresponding Author

پێشەکی

جەلال مەلەکشا وەك یەکێك لە شاعیرانی کوردی رۆژهەڵاتی کوردستان لە سەرەتای لاوێتییەوە بەنووسین و هاتنە نێو دونیای ئەدەبیات و شیعرەوە بە شیعری فارسی و لە گۆڤاری شاری شیراز دەستی بە بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانی کردووە و بەم هۆیەوە ناو و ناوبانگی لە تەواوی ئێراندا بڵاوبووەتەوە، هەر بەم هۆیەشەوە پێوەندی و دۆستایەتی زۆری لەگەڵ بەشێك لە شاعیرە بەناو و دەنگەکانی وڵاتی ئێراندا بۆ درووستبووە لەوانە ئەحمەد شاملوو، سیاوەشی کەسرایی و ئەخوان سالس و شیعرانی تری فارس، دواتر کەوتۆتە ژێر هەژموون و کاریگەری ئەم شاعیرانە و لەژێر کاریگەریی ئەواندا چەندین وێنە و بابەت و هونەری شیعری لێوەرگرتوون و مۆرکێکی کوردانە و خۆماڵیانەی پێداون و ئێمەش هەوڵمانداوە لایان لێبکەینەوە، وەك نموونە ئەحمەد شاملوومان وەرگرتووە، هەوڵماندوە کاریگەری بەسەر جەلال مەلەکشاوە دەربخەین، بۆیە ئەم کارە بەراوردییەمان بۆ ئەم بابەتە تەرخانکردووە.

هۆی هەڵبژاردنی ئەم بابەتە: هەڵبژاردنی ئەم بابەتە بەمەبەستی ئەوەیە، کە هەژموون و کاریگەریی شاعیرانی فارس و بەدیاریکراوی ئەحمەد شاملوو بەسەر جەلال مەلەکشا، دیاری بکرێ ئەم کاریگەریی و کەوتنە بەرکاریگەرییە بخرێتە روو.

گرفتی لێکۆڵینەوەکە: لەم توێژینەوەیەدا دەمانەوێت وەڵامی ئەو پرسیارە بدەینەوە، ئایا شاعیر بە چ رادەیەك کەوتۆتە ژێرکاریگەریی ئەدەبیاتی فارسی و بەدیاریکراوی ئەحمەد شاملوو؟ تا چەندێک شاعیر توانیویەتی لە وەرگرتن و کەوتنە ژێر کاریگەرییەکەدا گۆڕانکاری و داهێنان بکات و مۆرکێکی خۆماڵیانە

بدات بەو وێنە و گوزارشتانەی کە سوودی لێوەرگرتوون بۆ داڕشتنەوە و نووسینی دەق شیعریی؟

بایەخی لێکۆڵینەوەکە: بایەخی ئەم توێژینەوەیەش لە وەدایە، کە لەڕێگەیەوە دەکرێت بەهۆی کاریگەریی وەرگرتن و سوود بینین لە شاعیرێکی تری نەتەوەیەکی تر ئەزموونی شیعری شاعیرێکی وەك جەلال مەلەکشا دەربخەین و پەردە لەسەر چەند لایەنێکی هەڵبدەینەوە و بۆ خوێنەران و ڕەخنەگرانی بخەینە ڕوو.

ئامانجی ئەم لێکۆڵینەوەیە: ئامانجمان خستنە ڕووی بابەتی کاریگەریی و پێ کاریگەر بوونە لە چوارچێوەی زانستی ئەدەبی بەراوردکاری ڕادەی سوود وەرگرتنی ئەدەبی کوردی لە ئەدەبی فارسی و جەلال مەلەکشا وەك شاعیرێکی کورد و ئەحمد شاملوو وەك شاعیرێکی فارس وەك نموونە خراونەتە بەرباس و لێکۆڵینەوە .

سنوری لێکۆڵینەوەکە: سنوری توێژینەوەکەمان تەنها کارکردن بووە لەشیعرە کوردییەکانی جەلالی مەلەکشا لەناو دیوانەکەیدا و هەروەها کۆی بەرهەمە شیعرییەکانی ئەحمەد شاملوو، لەگەڵ وەرگێڕانەکەی بۆ زمانی کوردی، کەلەلایەن بەڕۆژ ئاکرەییە ئەنجام دراوە.

مێتۆدی لێکۆڵینەکە: توێژینەوەکەمان بە ڕێبازی شیکاری وەسفی و ڕێبازی بەراوردکاری ئەنجامداوە و دەق هۆنراوەکانمان بەپێی ئەم ڕێبازە شیکردۆتەوە نموونەمان لە هەردوو دیوانەکە وەرگرتووە.

کەرەسەی لێکۆڵینەوەکە: کەرەسەی سەرەکی توێژینەوەکەمان دیوانی شاعیر جەلال مەلەکشایە لەگەڵ کۆبەرهەمی ئەحمەد شاملوو.

پەیکەری لێکۆڵینەوەکە: ئەم توێژینەوەیە، جگە لە پێشەکی لە دووبەشی سەرەکی پێکهاتووە. بەشی یەکەم تایبەتە بە هەنگاوەکانی زەمینە سازی نوێکردنەوەی شیعری فارسی و ڕۆڵی پێشەنگەکانی ئەم بوارە وەك نیماو شاملوو، هەروەها ڕایەڵی پێوەندیی نێوان هەردوو شاعیر شاملوو و مەلەکشا سەلماندنی پێوەندیی نێوان هەردوو شاعیر. بەشی دووەمیش تایبەتە بە بوارەکانی کاریگەریی و پێ کاریگەر بوون لە نێوان ئەم دوو شاعیرەدا و هێنانەوەی نموونە بۆ هەر بوارێك لەو بوارانە و دواتریش ئەو ئەنجامانەی بەدەستهاتوون خراونەتە ڕوو، سەرچاوە بەکارهاتووەکان دانراون.

1. **شیعری فارسی زەمینەسازی و نوێکردنەوە:**

1. **1. هەنگاوەکانی نوێکردنەوە و ڕۆڵی (نیما و ئەحمەد شاملوو) وەك پێشەنگ و ڕابەرێکی شیعری نوێی فارسی**

شیعری فارسی مێژوویەکی دێرینی پتر لە هەزار ساڵەی هەیە و لەماوەی ئەم مێژووەدا چەندین شاعیری بەتوانای وەك فیردەوسی، حافز، سەعدی، خەیام و ڕوودەکی تیا هەڵکەوتوون. بەڵام " قاڵبی شیعری فارسی لە (ڕودەکی)یەوە تا سەرەتای سەردەمی (بەهار) لانی کەم زۆر جیاواز نین، لەبەرئەوەیە، لەماوەی ئەو هەزار ساڵەدا هیچ ڕووداوێکی گەورەی شارستانی و کولتووری، خەڵکی نەگۆڕیوە." (حسێن، 2008، صفحة 77)

ئەمەش بەهۆی ئەوەی شیعری فارسی زیاتر شیعری دەربار و شانازی و تەسەوف و پیاهەڵدانی شا و بنەماڵەی شا بوو. "کۆمەڵگای ئێران لە سەردەمی حوکمی قاجاردا لە دۆخێکی وەستاو و بێ جووڵەدا بوو، دەرفەتی نەبوو لەناوخۆدا، گڕو تین و جموجۆڵێکی وا پەیدا بکات ببێتە هۆی هێنانە کایەی ژیانێکی جودا." (مختاری، 1379، صفحة 11)

لە کۆتایی سەدەی نۆزدەدا حوکمی قاجار لەڕووی زوڵم و ستەمەوە گەیشتبووە دوا ترۆپك و دەسەڵاتیان لەڕووی سیاسییەوە گەیشتبووە کۆتایی، لەسەرەتای سەدەی بیستەمدا بەهۆی سەرهەڵدانی شۆڕشی مەشروتەوە کۆمەڵگای ئێران پێینایە قۆناغێکی نوێوە، وەك ئاشکرایە "شۆڕشی مەشروتەی ئێران لەساڵی (1905ز)دا زەمینەیەکی لەباری بۆ گۆڕانکاری سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری ڕەخساند و بوارێکی لەباری بۆ گۆڕانکاری و نوێکردنەوە لە ئەدەبی فارسیدا ڕەخساند بەتایبەتی لای شاعیرانی وەك (عارفی قەزوینی و بەهارو لاهوتی و ....تاد) کە لە پاڵ خۆ دوورخستنەوە لە بابەتی دڵداری و ستایش بەرەو بابەتی نیشتمانی و کۆمەڵایەتی هەنگاویان هەڵنا." (مستەفا، 2008، صفحة 18)، هەروەها بەهۆی پەرەپێدانی ڕۆژنامەنووسی و دامەزراندنی چاپەمەنی و وەرگێڕانی بەرهەمی ئەدەبی ئەوروپا بووە هۆی سەرنجڕاکێشانی خەڵکی و بڵاوبوونەوەی بیری نوێخوازی لە ئێراندا، "دەستپێکی ئاماژەکانی نوێکردنەوە لە شیعری فارسیدا، لەگەڵ شۆڕشی مەشروتەدا دەرکەوت. ئەمەش بەخەڵاتی ئەوروپا لەقەڵەم دەدراو لە کاتێکدا دەستی پێکردبوو، کە پێوەندییە فەرهەنگییەکان لەگەڵ ڕۆژئاوادا بەتایبەتی فەرەنسا بەهۆی مامۆستای دارئەلفنون و سەفەری هەندێ ئێرانی بۆ خوێندن بۆ ئەوروپا پەرەی سەند." (اسوار، 1384 هـ، صفحة 58) لەوسەردەمەدا شیعری فارسی لەڕووی ناوەڕۆکەوە گۆڕانێکی گەورەی بەخۆوە بینی و گەلێك "بابەتی نوێ لەژێر کاریگەریی خۆرئاوادا هاتنە ناو شیعری فارسییەوە، وەك نیشتمان، دەستوور(ئازادی و یاسا)، ڕۆشنبیری و پەروەردەی نوێ، بەسەروەری سەیرکردنی زانستە نوێکان، ژن و یەکسانی لەگەڵ پیاو، ڕەخنەگرتن لە داب و نەریتی کۆن،...تاد، لەسەر قاڵبێکی دیاریکراوی شیعری نەوەستان و زۆر شێوازیان پەیڕەو دەکرد، وەك مەسنەوی، مستەزاد و قەسیدە...تاد" (ئەبوبەکر، 2010، صفحة 84) بەتایبەتی لای شاعیرانی وەك "محمد تەقی بەهار(1883-1951)و ئیرەجی میرزا(1870-1923)، ئەدیبی مالیك(1856-1915)و میرزادەی عیشقی(1891-1024)و نیما یوشیج(1897-1959) (ئەبوبەکر، 2010، صفحة 84).

هەموو ئەو شاعیرانەی پێش نیما سەرەتای نوێکردنەوەیان دەستپێکرد زمانی فەرەنسیان زانیوە و خاوەنی ڕۆشنبیریی ڕۆژئاوایی بوون و ئاگاداری شیعری نوێی تورکیش بوون. لەنێو ئەمانەدا (نیما)، کە بە باوکی شیعری نوێی فارسی دەناسرێت بەتەنها توانی شۆڕشێکی گەورە و گۆڕانکاریی ڕیشەیی بکات لە شیعری فارسیدا ئەوەش زێتر لەبەر ئەوەی لە قوتابخانەیەکی فەرەنسی خوێندوویەتی "نیما بەهۆی زمانی فەرەنسییەوە، شیعری بۆدلێر و ڕامبۆ و مالارمێ دەخوێندەوە و بەهۆی ئەو

خوێندنەوەیە پێویستی گۆڕینی شێوازی شیعری بەتەواوی درك کرد." (حسێن، 2008، صفحة 20).

لەدوای جەنگی جیهانی دووەمەوە "نیما یوشیج وەك كەسی دیاری شیعری نوێی فارسی، یەکەم کەس بوو لەهەموو بنەما عەروزییەکان لایدا." (ئەبوبەکر، 2010) نیما یوشیج "بەسود وەرگرتن لەشیعری ڕۆمانتیك و سمبولیكی فەرەنسی شیعریەتی خستە ناو شیعری فارسی، بەڵام هەر لەناو فەزای ئێرانیدا مایەوە کلتوری ئێرانی کەرەستەی بنچینەی شیعرەکانی بوون. ئاوێتە بوونی تەکنیك و کلتور، شتێکی نوێی لێکەوتەوە." (حسێن، 2008، صفحة 23) بەم جۆرە نیما ئاگایانە بنیاد و پێکهاتەی شیعری کۆنی فارسی تێکشکاند فۆرمێکی تایبەت بەخۆی خوڵقاند، کە دواتر دەستەیەك لە شاعیران پەیڕەوییان لەم شێوازە نووسین و هەنگاوە نوێیانەی نیما کرد کە ئەوانیش وەك: " مەنوچەهری شەیبانی و سیاوەشی کسرایی و هۆشەنگی ئیبتیهاج و ئەحمەدی شاملوو، پەروێزی خانلەری...تاد" (ئەبوبەکر، 2010، صفحة 10)

ئەحمەد شاملوو وەك یەکێك لە شوێن پێ هەڵگرانی نیما و دەنگێکی دیاری نوێکردنەوەی شیعری فارسی سەبارەت بە کاریگەریی نیما لەسەر خۆی دەڵێت: "هەموومان لە ژێرکاریگەریی یەکترداین ئەگەر وانەبێت، ئەوا هیچ فێر نەبووین. ئێمە هەموو تەمەنمان دەچینە قوتابخانە و شت فێردەبین، چۆن مومکینە شیعرێك بخوێنینەوە کە هەستت بجوڵێنێ، بەڵام هیچ کاریگەرییەکت لەسەر بەجێ نەهێڵێ؟ من لەژێر کاریگەری هەموواندام هەربەوجۆرەی، کە زۆرێك لە ژێر کاریگەری مندان و منیش لە ژێرکاریگەری نیمادا دەستم پێکرد" (تەها، 2014، صفحة 101).

بەڵام شاملوو بەوەوە نەوەستا، بەردەوام بوو لە گۆڕانکاری و بۆیە ناوی درەوشاوەترە لەهەموو ئەوانەی لە دوای نیماوە هاتن و وەك نەوەی دوای نیما ناویان دێت بەوەی "ئەحمەد شاملو دووهەمین گۆڕانی بەسەر شیعری خۆماڵیدا هێنا ئەویش بەلابردنی کێش بوو کە لەشیعرەکانی نیمادا هەرمابوو. ناوبراو شیعرێکی داهێنا، کە کێش و قافیەی نەبوو، جۆرێك بوو لە شیعر کە لەهەمان کاتدا خاوەنی ناوەرۆکێکی گونجاو و پوخت و پتەو بوو کە لە چاو هاو چەشنەکانی خۆیدا بێ هاوتابوو" (تەها، 2014، صفحة 98)

ئەمانیش کاریگەرییان لەسەر نەوەی دوای خۆیان جێهێشت لە شاعیرانی فارس و کورددا لەو نێوەدا جەلال مەلەکشا وەك شاعیرێکی کورد، بە ڕوونی دان بەوەدا دەنێت، کە لەژێرکاریگەری و پێوەندیی ڕاستەو خۆدا بووە لەگەڵ شاعیرانی فارسدا بەتایبەتی ئەحمەد شاملوو.

1. 2. ڕایەڵی پێوەندیی نێوان مەلەکشا و ئەحمەد شاملوو:

جەلال مەلەکشا یەکێك لەشاعیرانی کوردی ڕۆژهەڵاتی کوردستانە و لە دەستپێکی هاتنە دونیای ئەدەب و نووسینی شیعر، بەنووسینی شیعرە فارسییەکانی هەنگاوی گەورەی ناوە بێگومان ئەمەش بەدەر نەبووە لە کاریگەریی شاعیرانی فارس لە سەری وەك خۆی ئاماژەی پێدەکات و دەڵێت: "من لە ئەدەبیاتی فارسیدا سەرکەوتنێکی زۆر باشم بوو. تا ساڵی 1357ھ من بەتەواوی لەسەر شیعر و چیرۆکی فارسی کارم دەکرد. ئەوەندە شیعرم لە بڵاو کراوە و ڕۆژنامەکاندا بڵاوبوونەوە، کاتێك بۆ بە ئەندام بوون لە (کانوونی نووسەرانی ئێران) دا پێشنیار کرام، کە بە پێشنیاری ئەو کاتەی بەڕێز (فەرەیدون تونکابۆنی) بوو، بە ئاماژە بەوەی، کە مەرجی ئەندام وەرگرتن لەو کانوونەدا، لەچاپدانی دوو کتێب بوو، بەڵام من هەر بەو بۆنەوە، کە شیعری زۆرم لە بڵاڤۆکەکاندا لە چاپ دابوو، وەرگیرام و بووم بە ئەندامی کانوونی نووسەرانی ئێران. لێرەوە دیارە کاریگەریم وەرگرتووە" (ئەحمەدی، 2020، صفحة 39).

بەم شێوەیە بەردەوام دەبێت لە نووسین و دواتر لادەکاتەوە لە نووسین بەزمانی کوردی، شیعرەکانی بەهەردوو زمان دەنووسێت، خۆی جیا لەوەی، کە بەزمانی فارسی نووسیویەتی بەشێکی دیوانەکەی بۆ ئەم شیعرانە تەرخان کراوە، لەوەڵامی ئەوەی ئایا کاریگەری شیعری فارسی لەسەرهەبووە؟ وەك پێشتریش ئاماژەمان پێدا، دەڵێت: " بەڵێ سێبەری ئەدەبیاتی فارسی بێگومان بەسەر شیعرەکانمەوە هەیە، چونکە ئەگەر ئێمە سەرنج بدەین دەبینین کە شیعری کوردی شاعیرانی باشوری کوردستان سێبەری شیعری عەرەبی بەسەرەوەیە و شیعری ئەوانەی، کە لەرۆژهەڵاتی کوردستاندا شیعر دەڵێن، بەتایبەتی ئەوانەی کە لەبواری شیعری فارسیدا کاریان کردووە، بەجۆرێك کاریگەرییان لەئەدەبی فارسی وەرگرتووە" (ئەحمەدی، 2020، صفحة 38). هەروەها مەلەکشا لەگەڵ شاعیرانی فارسدا بەتایبەتی ئەحمەدی شاملوو، ئەخەوان ثالث، سیاوەش کەسرایی ...هتد پێوەندیی پتەویان هەبووە، خۆی دەڵێت: " لە نزیکەوە لەگەڵ (سیاوەشی کەسرایی)دا ئاشنایەتیم هەبوو، لەگەڵ ئەخەوان سالسدا ئاشناییم هەبوو و لەگەڵ چەند شاعیرێکی بەناوبانگی دیکەی فارسیدا پێوەندییم هەبوو" (ئەحمەدی، 2020، صفحة 37).

بە گەڕانەوەشمان بۆ مێژووی ئەدەبی بەراوردکاریی فەرەنسی ئەوەمان بۆ دەردەکەوێت، کە " بەراوردیی ئەدەبی لە فەرەنسا لەسەر بنەمای پێوەندیی ڕۆشنبیرییەکان پەیدا بووە" (شوان، 2014، صفحة 23) لێرەش دۆخەکە هەر بەو جۆرە ڕەخساوە.

بەهۆی بوونی ئەم پێوەندییە بەهێزەی لەگەڵ شاعیرانی فارس و نزیکی و پێکەوە ژیانی هەردوو نەتەوەی کورد و فارس زۆر بەرهەم و بیری هاوبەش دێنێتە کایەوە و بەبێ ئەوەی تایبەتمەندی خۆیان لەدەست بدەن " لێکچوونی فاکتە ئەدەبییەکان لەوەیە کە لەسەر بنەمای نزیکی و وەکیەکیی باری کلتوریی کۆمەڵەکان و پێوەندیی ئەدەبی و ڕۆشنبیرییانەوە بێت، ئەم باری هاو چەشنی و لێك نزیکییەیان بەهۆی کاریگەری و کار لێکتریکردنیانەوە مانای تێکەڵاویان نییە و هەرگیز ئەمە ئەوە ناگەیەنێ کە تایبەتمەندی خۆیان لەدەست بدەن" (محمد، 2011، 7)

ئەگەر لەم ڕوانگەیەوە بۆ سەرەتایترین پێناسەی ئەدەبی بەراوردکاری و ئەرکی ئەم زانستە بگەڕێینەوە کە دەڵێت: "ئەدەبی بەراوردکاری بریتییە لە توێژینەوەی ئەدەبی نەتەوەیی لە پێوەندییە مێژووییەکەی لەگەڵ ئەدەبەکانی تردا، چۆن ئەم ئەدەبە بەو ئەدەبەی تر پێوەندیی کردووە؟ چۆن کاریگەرییان لەیەکتر کردووە؟ چی وەرگرتووە و چی بەخشیوە؟ " (معروف، 2008، 10).

لەژێر ڕۆشنایی ئەو بنەمایانەی کە لەپێناسەکەدا هاتووە و توێژینەوەی ئەدەبی بەراوردی باسی ئەم گواستنەوانە لە ئەدەبێکەوە بۆ ئەدەبێکی تر دەکات، وەک: " واتاکانی زمانەوانی، بابەتەکان، وێنەکان، شێوازەکانی هونەری، بەدەردەکەون، ئەدەبی بەراوردکاری کرۆک و بنەڕەتە بۆ مێژووی ئەدەب و ڕەخنەی ئەدەبی، چونکە سەرچاوەی شەپۆلەکانی هونەری و هزری ئەدەبی نەتەوایەتی دەدۆزێتەوە" (معروف، 2008، 10) بۆ هەر هەنگاو و کارێکی بەراوردکاریی لەناو دنیای ئەدەبیدا، پێوستمان بە دەستنیشانکردنی ئەدەبی کاریگەر و پێ کاریگەر هەیە و دەبێ بیدۆزینەوە " واتە لە نێوان ئەدەبی کارتێکەر و ئەدەبی کەوتووەوە بەکاریگەریدا... دیارە ئەوەی یەکەم دەبەخشێت و ئەوەی دووەم وەردەگرێ. هەرچەندە هەردووکیان سەر بەهەمان دیاردەی ئەدەبین، بەڵام نابێ تێکەڵ بکرێن. دەبێ ڕەچاوەی ئەوەش بکرێ، کە وەرگرتن – پرۆسەیەکی زۆر ئاڵۆزترە تا کارتێکردن" (محمد، 2011، 117)، بۆ سەلماندن و خستنە ڕووی کارتێکردن و کارتێکراو، بۆ ئەوەی بە بەڵگەوە ئێمە نموونەکانمان بخەینە ڕوو، دەبێت ئەو هێڵە گشتیی و بنەمایانەی وەك مەرج دانراون بۆ کاری بەراوردکاری ئەدەب، کە پەیڕەوانی قوتابخانەی فەرەنسی جەختی لێدەکەنەوە و وەك بنەمای کاری بەراوردکاری بەکاری دەهێنن ئەوانیش: " ئەدەبی نەتەوایەتی سنگی کردبێتەوە و دەستی بۆ ئەدەبی بێگانە درێژکردبێت، ئەدەبی بێگانە بوونی هەبێت، ئاشکرا کردنی پێوەندیی مێژوویی نێوان ئەم دوو ئەدەبە، زمانی نووسینی ئەم دوو ئەدەبە جیاوازبێت، هۆی پەرینەوەی ئەم کاریگەرییە چییە و دواتر ئەوە دیاری بکرێت ئایا لاسایی کردنەوە و وەرگرتنە کە چۆن بووە؟ " (گەردی، 1987، 19-21).

بواری کارە پراکتیکییەکەی ئێمە کاریگەریی شیعری فارسی لەسەر شیعری کوردییە و لە نێویاندا کاریگەریی ئەحمەدی شاملوو لەسەر جەلال مەلەکشایە، شاملوو یەکێکە لە شاعیرە گەورەکانی وڵاتی ئێران و خۆی دانی بەوەداناوە، دەڵێت: " من قوتابیی نیما بووم و ئاگام لە بیر و بۆ چوونەکانی بوو" (شاملوو، بەڕۆژ ئاکرەیی، 2013، 53) کە لای هەمووان ڕوونە نیما بەرابەری تازەکردنەوەی شیعری فارسی دادەنرێت و شاملوو شوێن پێ هەڵگر و درێژە پێدەری ڕێبازەکەیەتی و جەلال مەلەکشا لە ژێر کاریگەریی شاملوودا توانیویەتی شیعری کوردی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا پێ بباتە قۆناغێکی باڵاتر.

جەلال مەلەکشا لەتەمەنی لاوییەوە دەستیکردووە بە نووسینی شیعر و ماوەیەکی زۆر شیعری بەزمانی فارسی نووسیوە دوای ئەوەی کە ناو ناوبانگی بەتەواوی وڵاتی ئێراندا بڵاوبۆتەوە بەهۆی شیعرە فارسییەکانییەوە، پێوەندیی نێوان ئەحمەد شاملوو و جەلال مەلەکشا لێرەوە دەستپێدەکات، کە " ئەحمەد شاملوو داوای لە جەلال مەلەکشا کردووە لە گۆڤاری دونیای سوخەن (جیهانی پەیڤ) کە بەسەرنووسەری خۆی واتە ئەحمەد شاملوو بووە لەشاری تاران، درێژە بە بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانی بدات" (ڕەحمانی، 2020، صفحة 15).

دوای ئەوەی کە مەلەکشا دەست دەکات بە بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانی لەم گۆڤارەدا، کارەکانی دەبێتە مایەی بایەخی خوێنەران و دەستەی نووسەرانی گۆڤارەکە و بەجۆرێك دەبێت، " ئەحمەدی شاملوو بە نووسینەکانی جەلال مەلەکشا زۆر خۆشحاڵ دەبوو، بەشێوەیەك ئەگەر لەگۆڤارەکەی جار و بار نووسینی جەلال مەلەکشا نەبووایە، لە پێشەکی نووسەر ناوی دەهێنا و دەیگوت مەخابن ئەمجارە گۆڤارەکەمان لە نووسینەکانی جەلال مەلەکشا بێ بەهرەیە" (ڕەحمانی، 2020، صفحة 15)لەڕووی توانای شیعریی و لیهاتووییەوە ئەم دوو شاعیرە جیا لەوەی پێوەندییەکی دۆستانەی بەهێزیان هەبووە خودی ئەحمەدی شاملوو بەتوانای مەلەکشا زۆر سەرسام بووە و " لە کۆڕێکدا باسی هەڵسەنگاندنی جەلال مەلەکشای کردووە و بە شاعیرێکی گەورە و کاریگەری داناوە" (ڕەحمانی، 2020، صفحة 16).

جەلال مەلەکشا خۆی دان بەو ڕاستییەدا دەنێت، کە بەهۆی نزیکی لە ئەحمەدی شاملوو شیعرەکانی بەرەو پێشەوە چوون و لەم بارەوە دەڵێت: " بەتایبەت شیعرم کاتێك نەختێك بەرەو پێش جوڵایەوە، ئەو کاتە بوو کە لەگەڵ شاملوو لە گۆڤاری (خووشە) دا بەرپرسی لاپەڕەی ئەدەبییەکانی بوو ئاشنابووم" (ئەحمەدی، 2020، صفحة 37). لەبارەی پێوەندیی خۆی و ئەحمەدی شاملوو، جەلال مەلەکشا دەڵێت: " هەر لەو کاتەوە لەگەڵ شاملوودا پێوەندییم هەبوو و شاملووم دەناسی و چەند جارێکیش کە دەچووومە تاران لەگەڵ یەك دانیشتنمان هەبوو و هاتوچۆی یەکترمان دەکرد و پیاوەتی هەبوو لە هەمبەر مندا" (ئەحمەدی، 2020، صفحة 37).

ئەحمەد شاملوو " لەساڵی 1925ز لە تاران لە دایکبووە لەژێر کاریگەریی (نیما یوشیج) نوێکەرەوەی شیعری فارسی پەرەی بە توانا شیعرییەکانی خۆی داوە و توانیویەتی ماوەی پێنج دەیە وەك یەکێك لە شاعیرە هاوچەرخ و نوێخوازەکانی وڵاتی ئێران بناسرێت و لەساڵی 2000ز لەکەرەج کۆچی دوایی کردووە" (تەها، 2014، صفحة 35) هەرچی تایبەتە بە ژیانی جەلال مەلەکشا " لە ساڵی 1951 زایینی لە گوندی مەڵووشان (مەلەکشان)ی سەر بەشاری سنەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لەدایکبووە، لە تەمەنی شانزە ساڵییەوە ڕووی کردۆتە شاری شیراز و بووە بەئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری شاری شیراز بۆ ماوەی حەڤدە ساڵ بەردەوام بووە و تا دواتر پێوەندیی دەکات بە گۆڤاری دونیای سووخەن بە سەرنووسەری ئەحمەد شاملوو و تا ساڵی 1979 زایینی تەنها شیعری بەزمانی فارسی نووسیوە، لە 31-10-2020

له تەمەنی 69 ساڵی کۆچی دوایی دەکات و لە گوندەکەی خۆی مەلەکشان بەخاك دەسپێردرێت" (ڕەحمانی، 2020، صفحة 22). ئەوەی ئێمە دەمانەوێت لەم توێژینەوەیەدا جەختی لێبکەینەوە ئەو بوارانەیە، کە زۆر بەڕوونی کاریگەری شاملوو لەسەر جەلال مەلەکشا بەدی دەکرێت، بەڵام دەبێت ئەوە ڕاستییە بڵێین، کە جەلال مەلەکشا لە هەر وەرگرتنێکدا توانیویەتی گۆڕانکاری و داهێنانی تێدا بەرجەستە بکات و گیانێکی خۆماڵییانەی تیا بەدی بکرێت و مۆرکی تایبەتی خۆی پێوەبێت.

2. بوارەکانی کاریگەری ئەحمەد شاملوو لەسەر جەلال مەلەکشا:

2. 1. وێنەی شیعری:

یەکێك لەو بوارانەی ،کە جەلال مەلەکشا کەوتۆتە ژێر کاریگەری شاملووە وێنەی شیعرییە، وێنەی شیعری کە " مەبەست لێی ئەو وێنە و ئەندێشە خەیاڵییەیە بۆ هەر شتێك، کە زۆر نزیکە لێیەوە، واتە نەخش و وێنەی کەسێك یان شتێکە وەك ئەوەی لە ئاوێنەدا ببینی، کە دواجار ئەو وەسف و بەراوردکارییە خەیاڵیەی دەبێتە هۆی ڕۆڵ بینین لە هزری خوێنەر و گوێگردا" (داد 1392، 139) ئەگەر سەرنجی هەر دوو دیوانی ئەم دوو شاعیرە بدەین ڕاستەوخۆ بەر وێنەیەك دەکەوین ،کە لای شاملوو هەیە و لای جەلال مەلەکشا بەهەمان شێوە یان زۆر نزیك لەوەوە وەرگیراوە و داڕێژراوەتەوە، بۆ نموونە شاملوو لە دیوانی (قەقنەس لە بەر باراندا 1965-1966) لەشیعری (گۆڤاری بچوك- 3) کە بۆ عەباس جوانمردی نووسیوە وێنەیەکی شیعری هێناوە کە مەیتی خۆی کردۆتە سەرشان و بۆ گۆڕستانێك دەگەڕێت و دەڵێت:

دەقی شیعرەکە بەزمانی فارسی بەم شێوەیە:	دەقی شیعرە بەزمانی کوردی بەم شێوەیە:
بە هنگامی کە همجنس باز و قصاب بر سر تقسیم لاشە خنجر بە گلوی يك دیگر نهادند من جنازەی خود را بر دوش داشتم و خستە و نومید گورستانی می جستم. (شاملوو، 1384، 575)	لەو کاتە دا کە قەساب و هاو ڕەگەز باز لە بەشینەوەی کەلاکدا خەنجەریان خستە سەر قوڕگی یەکدی من مەیتی خۆمم لەسەر شان بوو شەکەت و نەومید لە گۆڕستانێك دەگەڕام. (شاملوو، بەڕۆژ ئاکرەیی، 2013، 387)

ئەم شیعرەی شاملوو کە لەساڵی 1343ی هەتاوی بەرانبەر 1964 زاینی نووسیویەتی، مەلەکشا بەسوود وەرگرتن لەم وێنەیە شیعری (بێ وڵات) لەساڵی1986زایینی، داناوە و هەمان وێنەی وەك خۆی وەرگرتووە و جارێکی دیکە دایڕشتۆتەوە و دەڵێت:

چل ساڵە من
تەرمی خۆمم لە کۆڵ ناوە
دەیگێڕم و ئەشك ئەڕێژم
ڕێگەی دووری تەمەن ئەبڕم
بستێ خاکم دەست ناکەوێ
ئەم جەستە پڕ لە ئازارەی
تیا بنێژم!
(مەلەکشا،1391، 31)

لەم دوو نموونەی پێشوودا سەرنجی ئەوەدەدەین هەردوو شاعیر هەست بەنامۆیی قووڵ دەکەن لەوڵاتی خۆیاندا، هەستی نائومێدی بە جۆرێك زاڵ بووە بە سەریاندا تەنانەت لە دوای مەرگیش شوێنێك شك نابەن جەستەی خۆیانی تێدا بنێژرێت و ئۆقرە بگرێت وە خودی ماوەی ژیانیان وەك مەرگێکی بێدەنگ و بەردەوام وایە و ئەم جەستە مردووەی خۆیان بە کۆڵیانەوەیە و لەگەڵ خۆیاندا دەیگێڕن.

لە وێنەیەکی تردا ئەحمەد شاملوو، کە لە (غەزەلی سڵاو و ماڵئاوایی)دا وێنەی ژیانمان بۆ دەخاتە ڕوو و ژیان بە چرکەساتێك لە نێوان سڵاوێك و ماڵئاواییەك دەچوێنێ و هیچی تر، دەڵێت:

دەقی فارسییەکەی بەم شێوەیە:	دەقی شیعرەکە بەزمانی کوردی بەم شێوەیە:
با درودی بە خانە می ائی و با بدرودی خان را ترك می گوئی. ای سازندە! لحظە ی عمر من بە جز فاصلەی میان این درود و بدرود نیست: این لحظە ی واقعی است کە لحظە دیگر را انتظار می کشد. (شاملوو، 1384، 548)	بە سڵاوێك دێیتەوە ماڵ و بە ماڵئاواییەك ماڵ بەجێ دێڵیت. ئەی سازێنەر! چرکە ساتی تەمەنی من جگە لە مەودای نێوان ئەم سڵاوە و ماڵئاواییە نییە: ئەمە ئەو چرکە ساتە ڕاستینەیە کە چاوەڕێی ساتێکی دیکەیە. (شاملوو، بەڕۆژ ئاکرەیی، 2013، 330)

ئەم دەقە شیعرییە لای ئەحمەد شاملوو لە ساڵی 1343هەتاوی بەرانبەر 1964زایینی نووسراوە، ئەم وێنەیە لەلای مەلەکشا بەهەمان گوزارشت دووبارە دەبێتەوە و ژیان وا وێنا دەکات کە بریتییە لەماوەی نێوان ڕووداوی هاتنە دنیا و ڕووداوی مردن، لە شیعری (دوو تابلۆی ژیان)دا، کە ساڵی 1998زایینی، نووسیویەتی دەڵێت:

چاوەڕوانین!
هەموو کاتەکانی ژینمان

چاوەڕوانی ڕووداوێكین
ڕووداوەكان ڕوو دەدەن و
ئێمە هەروا چاوەڕوانین!
لەدایك بوون، ڕووداوێكە
مردن ڕووداوێكی دیكە
ژین مەترسی نێوان ئەو دوو ڕووداوەیە!
(مەلەكشا،1391، 85)

لەم دوو وێنەیەوە هاوڕایی هەردوولا دەبینین لە وێنا كردنی ژیان لە نێوان ساتی لە دایكبوون و مردنی هەكەرسێكدا هەرسێ ڕووداوەكە (لەدایكبوون، ژیان، مردن) وەك یەك دەبینین و لەیەكی جوداناكەنەوە.

لەوێنەیەكی تردا شاملوو وێنای تاریكی شەو و تەنیاییمان بۆدەكات لە شیعری (لعنت)دا بەم جۆرە دەنووسێت:

در تمام شب چراغی نیست
در تمام شهر نیست یك فریاد
ای خداوندان خوف انگیز شب پیمان ظلمت دوست!
(شاملو، 1398هـ، صفحة 155)
***
دەقەكە بەزمانی كوردی:
لە هەموو شەودا چرایەك نییە
لە هەموو شاردا
هاوارێك نییە
ئەی خواوەندە ترسناكەكانی شەو بەڵێن و تاریكی دۆست

دەقەكەی ئەحمەد شاملوو لە ساڵی 1328ی هەتاوی بەرانبەر 1949 زایینی نووسراوە، مەلەكشا لە شیعری (قەقنەس) دا لە ساڵی 1992ز نووسیوێتی، هەمان وێنە دەهێنێت و بێدادی خۆی لە دەستی شەوە زەنگ و تەنیایی ڕادەگەیەنێت و دەڵێت:

تاریكە و شەوەزەنگ
گەلەگورگ
دەوریان لێداوم
چرایەك ناسووتێ،
چرای دەروونی خۆم نەبێ. ...
چرایەك ناسووتێ
باش ڕێگا نابینم
پەروانەی بێ ئۆقرەم
چەواشەی ئەوینم
گەلە گورگ
خێڵی سەگ
ڕێگەیان تەنیوم (مەلەكشا، 1391هـ، صفحة 88)

بەڵام لەگەڵ وەرگرتنی وێنەكەدا هەست بەوەدەكەیت، كە مەلەكشا بێ دەسەڵات نەوەستاوە و داهێنان و ئیزافەی بۆ كردووە و وەك گیانێكی بەرگری خوازی، كە هەمیشە لەلای مەلەكشا ئامادەیی هەیە چرای دەروونی خۆی داگیرساوە و ڕێگای ژیانی بۆ ڕۆشنكردۆتەوە.

2. 3. ناونیشان:

ناونیشان ڕەگەزێكی گرنگی دەقە، كە زۆر جار وەك كلیل و شوناسێك وایە بۆ دەقەكان ئەگەر سەرنجی دیوانی هەردوو شاعیر بدەین دەبینین چەندین ناونیشانی دووبارە و هاوشێوە بەدی دەكەین، كە زۆر جار لە ناواخنیش دا وێنەكان و بابەتەكانیان هاو شێوە و ڕەنگدانەوەی ئەحمەدی شاملووە لەسەر خودی جەلال مەلەكشا.

لە كۆی بەرهەمە شیعرییەكانی مەلەكشا لە دیوانە شیعرییەكەیدا بەشی كوردییەكەی ناوی (زرەی زنجیری وشە دیلەكان)ە، ئەمەش لە ژێر ڕۆشنایی چەند نیوە دێڕ و دەستەواژەیەكی ناو شیعرەكانی شاملوو وەرگێراوە كە دەڵێت:

دقی شیعرەكە بەزمانی فارسی	
دوست داشتن زندان شعر با زنجیرهای گران اش: - زنجیر الفاظ - زنجیر قوافی... (شاملو، 1398هـ، صفحة 60)	خۆشویستنی زیندانی شیعر بە زنجیرە قورسەكانییەوە - زنجیری پەیڤەكان - زنجیری سەرواكان (شاملوو، 2013، صفحة 112)

یان دەڵێت:

كە طنین اش بە صدای زنجیر بردەگان می مانست به شك افتادە بود. (شاملو، 1398هـ، صفحة 73)	كە زایەڵەی لە زرەی زنجیری كۆیلەكان دەچوو كەوتبووە گومانەوە. (شاملوو، 2013، صفحة 120)

ئەگەر سەرنج لە وێنەی یەكەم بدەین، كەساڵی 1950 زایینی نووسراوە، وێنەی دووەم ساڵی 1950 زایینی نووسراوە، بەر ئەو بۆ چوونە دەكەوین، كە شاملوو (شیعر بە زیندانی وشە دادەنێت و تیایدا پەیڤەكان و سەرواكان بە زنجیر بەستراونەتەوە) لەهەمان كاتدا ناوی بەشە كوردییەكەی دیوانی مەلەكشا زرەی زنجیری وشە دیلەكان هەمان بۆچوونی شاملووە، چونكە مەلەكشا وشەكانی ناو دیوانەكەی وەك بەندییەك و دیوانەكەی وەك بەندیخانەی وشەكان دەبینێت، كە بەزنجیر بەستراونەتەوە.

ئەوەی پەیوەستە بە ناونیشانەوە، ئێمە هەوڵدەدەین ناونیشانە هاوبەشەكان لەلای هەردوو شاعیر لە خشتەیەكدا بخەینە ڕوو دواتر ناوەڕۆكی شیعرێك، كە هەمان ناونیشانیان هەیە بخەینە ڕوو و لەبارەیانەوە بدوێین.

ناونیشان لەلای ئەحمەد شاملوو	ناونیشان لەلای جەلال مەلەكشا
شەوانە، ل 142، 144، 146، 148،	شەو، 175

تەنیا، ل 173 قەفەز، ل 557 ژوان، ل 342 من و تۆ، ل 316 تاسە، ل 400 هاوارێك، ل 230 لەسێدارەدان، 137	تەنیایی، ل 50، 214، 229 چریکەی نێو قەفەز، ل 163، 230 ژوان، ل، 96، 220 من و تۆ، 116 گۆڕیچەی تاسە، ل، 38 گازاندە، ل 67، 98 ئیعدامی، ل 142

ئێمە لێرەدا تەنها شیعری (قەفەز) لای هەر دوو شاعیر وەك نموونە وەردەگرین و دەیانخەینە ڕوو، لەدیوانی (لەئاستانەدا 1985)زایینی ئەحمەد شاملوو بەم شێوەیە دیالۆگی نێوان خۆی و باڵندەی نێو قەفەز دەستپێدەکات و دەڵێت:

دەقی شیعرە بەزمانی فارسی	دەقی شیعرەکە بەزمانی کوردی
قفس قفس قفس این قفس ... پرنده در خواب اش از یاد می برد من اما در خواب می بینم اش، که خود به بیداری نقشی به کمال ام از قفس. از ما دو کدام ؟ - تو که زندان ات تو را زمزمه می کند یا من که غریو خود را نیز نمی شنوم ؟ تو که زندان ات مرا غریو می کشد، یا من که زمزمەی تو در این بهاران ام مجال باغ و دماغ سبزەزارنمی دهد ؟- از ما دو	قەفەس قەفەس قەفەسە ئەم قەفەسە... باڵندە لەخەودا فەرامۆشی دەکا من بەڵام لەخەودا دەیبینم، چونکە خۆم لە وشیاریدا نەخشێکی تەواوم لەقەفەس. من و تۆ کامان ؟- تۆ کە زیندانەکەت سۆزەت دەکا یان من کە هاواری خۆیشم ناگاتە گوێم؟ تۆ کە زیندانەکەت هاوارم دەکا، یان من کە سۆزەی تۆ لەم بەهارانەدا دەرفەتی باخ و دەماغی سەوزە زار نادا ؟- لە ئێمە هەردووکمان کامان ؟ (شاملوو، بەرۆژ ئاکرەیی، 2013، 558)
کدام؟ (شاملوو، 1386، 992)	

ئەحمەد شاملوو ئەم دەقەی ساڵی 1985 زایینی نووسیوە، جەلال مەلەکشا بەسوود وەرگرتن لەناوەڕۆکی شیعرەکە و بەهەمان ناونیشان لە شیعری (چریکەی ناو قەفەز 1992زایینی) بەسەرهاتی خۆی و باڵندەی نێو قەفەز دەگێڕێتەوە و دەڵێت:

هەموو شەوێ
لەئەو دیوی دیوارەوە
باڵندەیەکی دیلی قەفەز، تێی دەچریکاند!
بەستەکانی
ڕووداوانی نیشتیمانی خوێن و ئاگر و هەڵمەت بوون
لاوك، حەیران، سیاو چەمانەی
ئەکرد بەپرد
هەڵگورد دەستی شاهۆی ئەگرت
لەگەڵ قەندیل، بەسەر پردا
بۆلای چیای ئاگر ئەچوون!
هەموو شەوێ
منیش لە پشت دەلاقەی ژوورەکەمەوە
زنجیری دیلیم دەپساند و
ئەسپی خەیاڵم زین دەکرد
بەشارێگەی حەنجەرەی ئەو باڵندەدا
بۆ نیشتیمان ئەچوومەوە
دوێنێ شەوێ
شەو بۆنی خەم، بۆنی ماتەمی لێ ئەهات
تا بەیانی چاوەڕوان بووم
دەنگی باڵندەکە نەهات
ئەورۆ بیستم
لەکازیوەی سپێدەدا
باڵندە دەنگ خۆشەکەیان سەر بڕیوە
بۆ تێکدانی بنکەی سووری بەستەکانی
ڕەگ بە ڕەگی حەنجەرەیان هەڵدڕیوە. (مەلەکشا،1391، 164)

ئەگەر سەرنج بدەین لە هەردوو دەقە شیعرییەکەدا بە شێوەی گێڕانەوە دەست پێدەکات و لە هەردوو دەقەکە دا باسی لە باڵندەیەکی دیلی ناو قەفەز و کەسێکی بەڕواڵەت ئازاد دەکرێت لە دەرەوەدا بەڵام هەردوو شاعیر، کە خۆیان لە ڕواڵەتدا ئازادن هەست بە دیلی و زیندانی و تەنیاییەکی زۆر دەکەن هەردوو لا گفتوگۆ و بەراورد دەکەن و حەیران و سەراسیمە وەستاون لەنێوان دیلیی خۆیان و باڵندەدا و نازانن ئاخۆ ئەبێ کامیان دیلتر و بەندترین، بەڵام ئەوەی لای جەلال مەلەکشا جیاوازە، شاعیر هاتووە وێنەکە گیانێکی کوردیی و کوردەوارییانەی کردووە بەبەر شیعرەکەی شاملوودا و چەند ڕەمزێکی کەلەپووری تێکەڵکردووە وەك: لاوك، حەیران و سیاو چەمانە. هەروەها ناوی چەند

لووتکە چیایەکی وەك ڕەمز و هێمای بەرەنگاری و مانەوە بەکار هێناوە لەوانە: هەڵگورد، شاهۆ، قەندیل و چیای ئاگری، دواتر لای مەلەکشا لە کۆپلەی کۆتایی شیعرەکەی مەرگی باڵندەکە جارێکی دیکە دەکاتەوە بەمژدەی لە دایکبوونێکی نوێ بەوەی کە دەڵێت:

ئیمشەو دڵم دەکورکێنێ
باڵندەیەکی باڵ و پەل و پۆ خوێناوی
لەسەر لقی شیعرێکی پرتاسە و نەگوتراوم
هەڵنیشتووە و دەچریکێنێ! (مەلەکشا،1391، 164)

2. 4. تەکنیکی شیعری :

یەکێك لەو بوارانەی کە مایەی کەوتنە ژێرکاریگەری شاعیرێکە بۆ شاعیرێکی تر تەکنیك و هونەری شیعرییە، بۆیە زۆر جار شاعیران لەرێگای تەکنیکی شیعرییەوە هەوڵی نوێکردنەوە و گۆڕانکارییان داوە، چونکە تەکنیك " کومەڵێك ڕێوشوێن و هونەری ئەدەبی جۆراوجۆرن کەوا بنیاتی دەقی شیعریی پێکدەهێنن و یەکانگیریی و ئۆرگانیکی فۆرم و ناوەرۆك بەدەقی شیعری دەبەخشێت. تەکنیکی شیعری بەگوێرەی قۆناغ و قوتابخانە ئەدەبییەکان هاتوون و پەرەیان سەندووە" ((دەشتی, بەرزنجی و مەحموود 1397، 144) شیعری نوێ و هاوچەرخی کوردی بەچەندین قۆناغ و وێستگەدا تێپەڕیوە تا ئەم شکڵ و شێوەی بەخۆیەوە گرتووە و لێرەشدا ناوەستێ و بەردەوام دەبێت لە گۆڕاندا، ئەوە لای جەلالی مەلەکشا بەدی دەکرێت لەم بوارەشدا کەوتۆتە ژێر کاریگەری ئەحمەدی شاملوو وە و لەو ڕووەوە هەوڵی بەرجەستەکردنی چەند تەکنێکی نوێی داوە لە شیعرەکانیدا لەوانە:

2. 4. 1. خاڵبەندی:_

یەکێك لەو تەکنیکانەی، کە لەدەقی هەر نووسینێك و بەتایبەتر لە دەقی شیعرییدا بەکاردێت هونەری خاڵبەندییە، کە یارمەتی ئەوەدەدات واتای وشەکان بەو جۆرە بێت، کە شاعیر مەبەستییەتی گوزارشتی لێبکات، ئەم هونەرە لای ئەحمەدی شاملوو هەیە و بەم شێوەیە لە دیوانی (ئیبراهیم لە ئاگردا 1969زایینی) بەم جۆرە خاڵبەندی بەکار هێناوە و ئێمە لێرەدا هەر دوو دەقە فارسی و وەرگێڕانە کوردییەکە دەخەینە ڕوو بۆ بەرچاو ڕوونی زیاتر:

<<- اه،اسفندیار مغموم ! تو را ان بە کە چشم فرووچوشیدە باشی!>> <<- ایا نە یەکی نە بسندە بود کە سرنوشت مرا بسازد؟ من تنها فریاد زدم نە! من از فرورفتن	<<- ئاه، اسفندیاری خەمبار! چاترە تۆ چاوت لێك نابن!>> <<- ئایا نا نایەك بەس بوو کە چارەنووسی من بسازێ؟ من بەس هاوارم کرد نا! من سڵم
تن زدم. (شاملو،1364، 694)	لە ڕۆچوون کرد. (شاملوو، بەرۆژ ئاکرەیی، 2013، 444)

جەلالی مەلەکشا بەهەمان شێوە سوودی لەم ئەزموونە بینیوە و بۆ نموونە لەشیعری (کاروان کاروان- 1990زایینی) و هەروەها لە شیعری (ئاخاوتن لە ئەوین-1998زایینی) زۆر بەوردی بایەخی بە هونەری خاڵبەندی داوە و بەم شێوەیە:

کاروان، کاروان!
کێ نووستووە، کێ بێدارە؟
ئەم ڕێگایە پێدا دەچن...
هەر ڕێگا کۆنەکەی پارە!
(مەلەکشا،1391، 164)

یان
دەتەوێ، لە ئەوێن بپەیڤی؟
ڕاوەستە بابزانم،
لە پشتی دەرکەوە
کۆڵەیان لێ نە گرتووین؟
(مەلەکشا،1391، 120)

ئەنجام

- جەلال مەلەکشا بەهۆی پێوەندیی پتەو و دۆستانەی لەگەڵ شاعیر ئەحمەد شاملوو بەتەواوی کەوتۆتە ژێر کاریگەری ئەم شاعیرە و لەچەند بوارێکدا بەڕوونی ئەم کاریگەری و پێ کاریگەر بوونە بەدی دەکرێت.
- لە بواری وێنەی شیعرییدا چەندین وێنەی شیعریی دەبینین ،کە مەلەکشا وەك خۆی لە ئەحمەد شاملووی وەرگرتووە و بەکاری هێناوەتەوە.
- لە بواری ناونیشانی شیعری ناونیشانی دووبارەی زۆر دەبینین ،کە لای شاملوو بەکار هاتووە و بەهەمان شێوە لای مەلەکشا بەکار هاتۆتەوە و زۆر جار دەقە شیعرییەکان هەمان ناوەرۆکیان هەیە.
- تەنانەت ناونیشانی بەشە کوردییەکەی دیوانەکەی لە چەند دەستە و دەربڕینێکی شاملوو، وەرگرتووە، وێڕای ئەوەی لە ڕووی خاڵبەندییەوە سوودی لە شاملوو وەرگرتووە.

سەرچاوەکان

بەزمانی کوردی:

1.ئەحمەد شاملوو: بژاردەی کۆی دەفتەرە شیعرییەکان، بەرگی دووەم، و. بەرۆژ ئاکرەیی، 2013، چاپی یەکەم، چاپخانەی کارۆ، لە زنجیرە بڵاوکراوەکانی ناوەندی غەزەل نووس، سلێمانی.

2.ئەحمەد شاملوو: بژاردەی کۆی دەفتەرە شیعرییەکان، بەرگی یەکەم، و. بەرۆژ ئاکرەیی، 2013، چاپی یەکەم، چاپخانەی کارۆ، لە زنجیرە بڵاوکراوەکانی ناوەندی غەزەل نووس، سلێمانی.

3.ئەنوەر قادر محمد: پرینسیپەکانی ئەدەبناسی بەراورد، 2011، چاپی یەکەم، چاپخانەی کەمال، سلیمانی.

4.ئەبوبەکر, هەڤاڵ. 2010. پێگەی ڕێبازی ڕۆمانتیکی لەشیعری کوردیدا. سلێمانی: غەزەلنووس.

5 .ئەحمەدی, مادح. 2020. "جەلال مەلەکشا لە نێوان شیعر و سیاسەتدا In ".پیرەدار, by کۆمەڵێك نووسەر, 23- 54. سلیمانی، چاپی یەکەم: چوارچرا.احمد شاملو. (1398هـ). احمد شاملو مجموعه أثار. تهران, چاپ هفدهم: مؤسسه انتشارات نگاه.

جلال مەلەکشا. (1391هـ). جەلال مەلەکشا کۆی بەرهەمە شیعرییەکانی. تهران،چاپ دوم: پانیذ.

د. عەدنان عبدالرحمان تەها. (2014). چەمکی مرۆڤایەتی لەشیعرەکانی ئەحمد شاملو و عەبدوڵا پەشێودا. سلێمانی: زانکۆی سلێمانی.

دیاکۆ ڕەحمانی. (2020). ژیاننامەی جەلال مەلەکشا. تألیف کۆمەڵێك نووسەر، پیرەدار (الصفحات 13- 22). سلێمانی: چوارچرا.

شنۆ محمج محمود. (2007). ڕۆڵی سوارەی ئێلخانی زادە لە نوێگەری شیعری کوردیدا. سلێمانی، چاپی یەکەم: چوارچرا.

مادح ئەحمەدی. (2020). جەلال مەلەکشا لە نێوان شیعر و سیاسەتدا. تألیف کۆمەڵێك نووسەر، پیرەدار (الصفحات 23- 54). سلیمانی، چاپی یەکەم: چوارچرا.

محمد فازل مستەفا. (2008). دەنگی پیرەمێرد لە بزوتنەوەی شیعری نوێی کوردیدا. سلێمانی.

محمد مختاری. (1379). نیما و شعر امروز. تهران، چاپی دووەم، فصلسبروتوس: نگاە.

موسی اسوار. (1384 هـ). شیعر امروز ایران. تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.

موسی اسەار. (1384 هـ). شعر امروز ایران. تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.

هەڤاڵ ئەبوبەکر. (2010). پێگەی ڕێبازی ڕۆمانتیکی لەشیعری کوردیدا. سلێمانی: غەزەلنووس.

ئیبراهیم احمد شوان. (2014). بەراوردی ئەدەبی (تیۆری و پراکتیکی). هەولێر: چاپخانەی زانکۆی سەلاحەدین.

ئەبوبەکر عەبدوڵا حسێن. (2008). لێکچوون و جیاوازییەکانی نوێکردنەوە لای گۆران و نیما یوشیج. سلێمانی.

ئەحمەد شاملوو. (2013). ئەحمەد شاملوو. (بەرۆژ ئاکرەیی، المحرر) سلێمانی ، چاپی یەکەم: ناوەندی غەزەلنووس.

بەزمانی فارسی:

15 .اسوار, موسی. 1384 هـ. شیعر امروز ایران. تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.

16 .شاملو, احمد. 1398هـ. احمد شاملو مجموعه أثار. تهران, چاپ هفدهم: مؤسسه انتشارات نگاه، تهران.

17 .م سیما داد، فرهنگ اصطلاحات ادبی، 1392، تهران، مرواری

18. مختاری, محمد. 1379. نیما و شعر امروز. تهران، چاپی دووەم، فصلسبروتوس: نگاه.